

УДК 338.43:351.86(477)
DOI <https://doi.org/10.32838/TNU-2663-6468/2021.3/08>

Савченко В.М.

Поліський національний університет

Міненко С.В.

Поліський національний університет

Куликівський В.Л.

Поліський національний університет

Савченко Л.Г.

Поліський національний університет

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ РОСЛИННИЦТВА ЗАКРИТОГО ҐРУНТУ В КОНТЕКСТІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Нині вкрай важко переоцінити роль агропромислового комплексу для економіки країни. Він визначає не тільки продовольчу безпеку України, а й соціальну стабільність у суспільстві загалом. Сьогодні в Україні назріла необхідність узагальнити передовий досвід вирощування сільськогосподарських культур у закритому ґрунті, а також визначити основи державної політики в цьому напрямі. Метою статті є дослідження особливостей розвитку галузі рослинництва закритого ґрунту на сучасному етапі, а також визначення основ формування державної політики в цій сфері. Продовольча безпека країни на макроекономічному рівні – це гарантоване забезпечення суспільства незалежно від обставин, що можуть скластися, повним необхідним набором повноцінних продуктів харчування. На мікроекономічному рівні – це впевненість окремо взятої особи в можливості задовольнити з доступних джерел свої фізіологічні потреби і своєї сім'ї в продуктах харчування. А це можливо лише за умови виробництва в господарствах і підприємствах аграрно-промислового комплексу країни конкурентоспроможної продукції.

У статті розглянуто поняття продовольчої безпеки; відзначено, що одним із елементів забезпечення продовольчої безпеки країни є розвиток галузі (технологій) рослинництва закритого ґрунту. Проведено SWOT-аналіз впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища на розвиток галузі рослинництва закритого ґрунту. Проаналізовано основи державної політики розвитку галузі рослинництва закритого ґрунту. У підсумку зауважимо, що галузь рослинництва закритого ґрунту на сучасному етапі має значні перспективи розвитку. Рослинництво закритого ґрунту успішно розвивається як у виробничих умовах, так і в приватних господарствах населення.

Водночас державна політика розвитку галузі рослинництва закритого ґрунту пущена на самоплив, а її нормативно-правове регулювання залишається недосконалим. Автори статті наголошують, що послідовна реалізація державної програми розвитку сільського господарства сприятиме закріпленню позитивних тенденцій і дасть змогу створити сприятливі умови для подальшого динамічного розвитку підгалузі рослинництва закритого ґрунту.

Запропоновано з метою підтримки галузі на державному рівні прийняти відповідний документ (стратегію, програму), спрямований на сприяння її розвитку.

Ключові слова: продовольча безпека, рослинництво закритого ґрунту, державна політика, стратегія.

Постановка проблеми. Нині вкрай важко переоцінити роль агропромислового комплексу для економіки країни. Він визначає не тільки продовольчу безпеку України, а й соціальну стабільність у суспільстві загалом. З огляду на роль

сільського господарства в соціально-економічній системі країни, специфіку його функціонування, галузь потребує регулювання та підтримки з боку держави більшою мірою, ніж інші галузі народного господарства, що об'єктивно зумов-

лено чинним рівнем розвитку галузі, її низькою інвестиційною привабливістю, ризикованим характером ведення підприємницької діяльності. Відповідно, не перебільшенням буде запевняти, що нині назріла гостра потреба узагальнення передового досвіду вирощування сільськогосподарських культур у закритому ґрунті, а також визначення основ державної політики в досліджуваному напрямі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні та іноземні вчені досліджували різноманітні аспекти виробництва продукції рослинництва закритого ґрунту. Так, фундаментальні праці О.Ю. Барабаша та П.С. Семенчука присвячені дослідженню виробничих процесів в овочівництві. П.М. Білецький та І.С. Роман здійснювали економічний аналіз технологічних карт виробництва овочів і ягід залежно від територіальних особливостей і забезпеченості підприємств добривами та засобами захисту рослин. В.І. Дубовий і В.В. Ткалич розглядали інноваційні моделі тепличних комплексів, що можуть використовуватися для органічного землеробства. Ризики в сільському господарстві досліджували Л.М. Чорненька, І.В. Демченко, В.М. Боженко, Н.А. Герасименко, О.В. Жемойда. Разом із тим результати їхніх досліджень не розкривають основ формування державної політики розвитку галузі рослинництва закритого ґрунту.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження особливостей розвитку галузі рослинництва закритого ґрунту на сучасному етапі, а також визначення основ формування державної політики в цій сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. Продовольча безпека країни на макроекономічному рівні – це гарантоване забезпечення суспільства незалежно від обставин, що можуть скластися, повним необхідним набором повноцінних продуктів харчування. На мікроекономічному рівні – це впевненість окремо взятої особи в можливості задовольнити з доступних джерел свої фізіологічні потреби і своєї сім'ї в продуктах харчування. А це можливо лише за умови виробництва в господарствах і підприємствах аграрно-промислового комплексу країни конкурентоспроможної продукції [1, с. 4]. Відповідно до Проекту Закону України «Про продовольчу безпеку України», «продовольча безпека – це соціально-економічний та екологічний стан в державі при якому всі її громадяни стабільно та гарантовано забезпечені продовольством в необхідній кількості, асортименті та відповідної якості» [14].

Зважаючи на це, завдання забезпечення такого стану повинно бути покладене на державу через її основні органи. Очевидно, що це, у свою чергу, потребує чіткого регулювання цього питання на державному рівні. Одним із елементів забезпечення продовольчої безпеки країни можна назвати широкий розвиток галузі (технологій) рослинництва закритого ґрунту. Про те, що рослини можуть рости й нормально розвиватися не лише в ґрунті, а й на штучних поживних середовищах, відомо давно. Уперше рослину на водяному розчині хімічно чистих солей вирощено в 1559 р. німецьким агрохіміком Ф. Кнопфом. У Російській імперії вирощування рослин у штучних умовах здійснив великий російський учений К.А. Тімірязєв. У 1896 р. у Нижньому Новгороді ним були продемонстровані знамениті досліді з вирощування рослин без ґрунту у фізіологічних розчинах. К.А. Тімірязєв підкреслював, що в міру розвитку суспільства і його засобів виробництва культура рослин без ґрунту набуватиме все більшого поширення як спосіб інтенсивного виробництва продуктів рослинного походження [2, с. 13]. Продовжувачами ідеї К.А. Тімірязєва були академік Д.М. Прянішніков і його учні. Вони широко використовували безґрунтову культуру для поглибленого вивчення проблем мінерального живлення рослин. Однак відсутність відповідних технічних умов у той час не давала змоги проводити подібні досліді на виробництві. Тривалий час спосіб вирощування рослин на поживних розчинах використовувався в основному тільки в наукових експериментах [2, с. 13]. Уперше промислове вирощування овочевих культур на водяних розчинах здійснено в 1929 році професором В. Геріке (Каліфорнійський університет, США), котрий вирощував позаґрунтові культури в комерційних цілях. Він уніс невеликі зміни в техніку цього методу й дав йому назву «гідропоніка», що означає в перекладі з грецької «робота з водою». У подальшому Д. Елліс і В. Суонней у 1938 році, Г. Турнер у 1939 м, В. Геріке й А. Лорі в 1940 р. розпочали широкомасштабні дослідницькі роботи в цій галузі [2, с. 14].

Гідропонний спосіб вирощування рослин набув широкого застосування в теплицях, розташованих поблизу великих міст і промислових центрів, а також в умовах крайньої Півночі, на островах Арктики й Антарктиди й у відкритому ґрунті. В Україні це степова зона півдня. Нині великі виробничі площі з вирощування овочів на поживних розчинах у закритих спорудах є в низці областей України: Вінницькій, Донецькій,

Харківській, Черкаській, Сумській, Дніпропетровській, Київській, Кіровоградській. Відродження інтенсивного сільськогосподарського виробництва базується на широкому використанні іригації з прогресивною технологією краплинного зрошення й фертигацією (зрошення з використанням розчинних добрив у системах зрошення) [2, с. 14]. Якщо безпосередньо говорити про розвиток овочівництва закритого типу, то його інтенсивність припадає на другу половину ХХ ст. У західних європейських країнах спостерігається тенденція до концентрації овочівництва закритого ґрунту в південних районах. Це пов'язано з тим, що там виробництво овочевої продукції в несезонний період у 2–3 рази дешевше [5, с. 58]. Для вирощування овочів повсюдно в зарубіжних країнах використовують мало- й великогабаритні плівкові покриття. Так, у Японії під таким покриттям овочі вирощують на площі 31,9 тис. га, в Італії – 12. Також у Японії та США широко нині використовують безкаркасне плівкове покриття [5, с. 58].

Нині на світовому ринку продукції закритого овочівництва ефективно функціонує низка країн. Порівняльний аналіз обсягів площ теплиць закритого типу наведено в таблиці 1.

Так, найбільші площі закритого ґрунту з розрахунку на одну особу – у Китаї (13,1 мІ), Іспанії (11,1 мІ), Польщі (20,5мІ) та Нідерландах (9,6мІ) (рис. 1). У Нідерландах переважають сучасні конструкції теплиць з високим рівнем механізації та автоматизації всіх виробничих процесів. Україна здійснює торговельні відносини з реалізації свіжих томатів та огірків з усіма зазначеними країнами світу. При цьому основною спеціалізацією теплиць у вітчизняній практиці є овочівництво (79%) і квітникарство (19%). Вони використовуються здебільшого для вирощування таких традиційних культур, як томати (1 тис. га), огірки (1,4 тис. га), полуниця (0,8 тис. га) і троянди (понад 160 га). Решта теплиць відведені під вирощування солодкого перцю, баклажанів, цибулі,

редиски, петрушки, шпинату, кропу й листового салату. На фруктах (крім полуниці) та грибах спеціалізується лише 2% підприємств [5, с. 59].

На кінець 2017 р. в Україні налічувалося до 1000 га скляних теплиць, більшість яких зосереджено у великих тепличних комбінатах, і 6500–7200 га плівкових теплиць фермерського і присадибного типу.

Однак протягом останніх 20 років овочівництво закритого ґрунту трансформувалося у важливу ланку агропромислового комплексу й уважається найбільш індустріалізованою галуззю рослинництва. Про це свідчать результати досліджень, зокрема овочівництво закритого ґрунту дає змогу одержати з 1 мІ у 5–10 разів більше валового продукту, ніж за умов відкритого овочівництва. Урожайність огірків, томатів досягає 200 кг/мІ, тоді як на полі врожайність 6–9 кг/мІ вже є рекордною [8, с. 23]. Основне виробництво ранніх овочів зосереджено на 64 тепличних підприємствах України. Найбільші тепличні комбінати розташовані поблизу великих міст (Державне підприємство «Науково-дослідний виробничий агрокомбінат «Пуща-Водиця», ПАТ комбінат «Тепличний» смт Калинівка Броварського району Київської області тощо). Наприклад, ПАТ комбінат «Тепличний» смт Калинівка Броварського району Київської області нині має 48 га теплиць під склом [15, с. 321].

Основна кількість теплиць працює за найсучаснішими енергозберігаючими технологіями. Вітчизняні підприємства щорічно в парниках і теплицях вирощують 250–300 тис. т ранньої овочевої продукції, що дає 5–7 кг зимових овочів на одного мешканця. Відповідно до науково обґрунтованих медичних норм споживання на одну особу, цей показник удвічі вищий. Урожайність для тепличних комбінатів порівняно невисока і становить у середньому по Україні 17–25 кг/мІ (для порівняння в провідних країнах за розвитком цієї галузі: кожен квадратний метр

Таблиця 1

Порівняльні дані площ теплиць в Україні та зарубіжних країнах у 2017 р. [9, с. 76]

Країна	Площа теплиць, тис. га	Площа теплиць на одну особу, м ²
Китай	2030	13,1
Іспанія	69	11,1
Японія	58,4	3,3
Туреччина	56,9	6,2
Польща	51,2	10,5
Італія	41	3,8
Нідерланди	19,9	9,6
Франція	13,6	3,3
Російська Федерація	12,9	4,5
Україна	8,2	3,1
Ізраїль	3	3,7

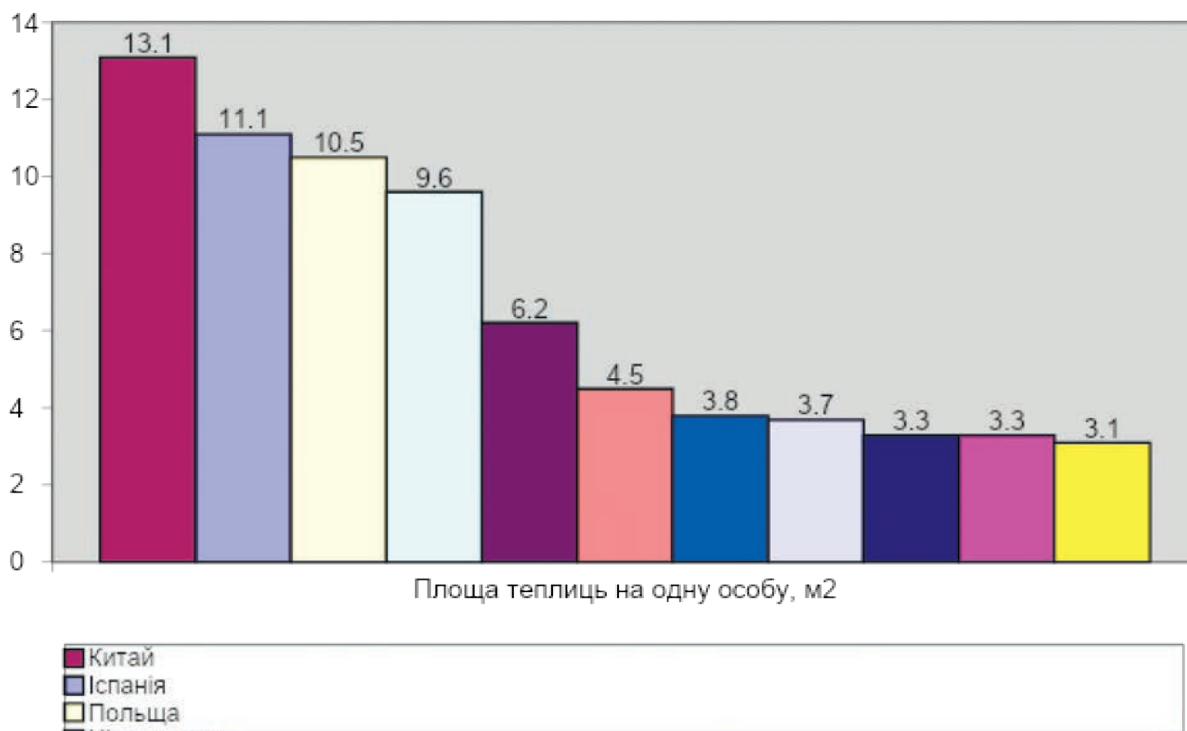

Рис. 1. Площі закритого ґрунту з розрахунку на одну особу, м²

виробничої площі теплиць дає 60–80 кг овочів. Такої продуктивності досягнуто на виробничих площах нових теплиць, побудованих за «голландською» технологією в ПАТ комбінат «Тепличний» Уманський тепличний комбінат [15, с. 321]. З 2010 р. середньорічний приріст урожайності Уманського тепличного комбінату становить у середньому 9%, а у 2012 р. вдалося досягти врожайності овочів 46,7 кг/мІ, у 2015 р. – 47,6 кг/мІ. Такі результати досягалися завдяки покращенню технологічної бази на підприємстві. Площа сучасних теплиць європейського типу сьогодні становить 39,2 га. В останні роки введені в експлуатацію теплиці висотою 7 м, у яких упроваджена технологія вирощування світло культури [15, с. 322]. Вирощування овочів у теплицях станом на 2021 рік можна було б називати однією з найперспективніших сфер агробізнесу України, але, на жаль, ми це не можемо стверджувати. Хоча потенціал розвитку досліджуваної галузі значний, проте він не використовується належним чином. Згідно з прогнозами Інституту овочівництва і баштанництва, до 2025 року Україна матиме змогу виробляти близько 700 тисяч тонн тепличних овочів на рік. У свою чергу обсяг внутрішнього ринку працівники інституту оцінили у 750–800 тисяч тонн, що свідчить про прогалини в його наповненості [16, с. 240].

Створення підприємства, яке буде займатися рослинництвом закритого ґрунту, має здійснюватися відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. [3]. Засновники при створенні юридичної особи, відповідно до ст. 17 вищенаведеного Закону, повинні подати державному реєстратору три основні документи: перший – це заява про державну реєстрацію створення юридичної особи, наступний – примірник оригіналу (нотаріально засвідчену копію) та, нарешті, рішення засновників, установчий документ юридичної особи. Для забезпечення державної реєстрації фізичної особи-підприємця, відповідно до ст. 18 Закону, підприємцю варто подати заяву про державну реєстрацію фізичної особи [3].

Разом із тим створення суб'єкта господарювання, що буде вирощуватиме тепличні рослини, має здійснюватися з урахуванням особливостей процесу виробництва, що прямо залежить від обрання оптимальної організаційно-правової форми господарства [13; 14, с. 112].

Відповідно до п. 3.2 Інструкції про порядок проведення технічної інвентаризації об'єктів нерухомого майна, теплиці відносяться до «тимчасових господарських будівель та споруд і тому підпадають для використання їх на землях сільськогосподарського призначення» [6]. Потрібно

сказати, що вирощування рослин закритого ґрунту потребує значних витрат ручної праці. Так, формування рослин томатів в одне стебло з видаленням бічних пагонів дає змогу отримувати якісну продукцію з високим виходом стандартних плодів. Для цього впродовж усього періоду вегетації необхідно систематично видаляти бічні пагони (пасинки), якщо їх довжина починає перевищувати 5–7 см, оскільки їх сильний ріст спричинить відчутну втрату врожаю. Крім видалення пасинків, важливо формувати кількість плодів на кожній китиці. Тобто праця в теплицях є важкою, а її графік визначається біологічними чинниками, які можна лише частково спрогнозувати [14, с. 113]. До трудових відносин у цьому разі застосовуються спеціальні норми Кодексу законів про працю України, які передбачають виключення із загальних правил використання трудових ресурсів. Відповідно до ст. 61 Кодексу законів про працю, якщо «за умовами виробництва не може бути додержана встановлена тривалість робочого часу, допускається за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації підприємства, запровадження підсумкового обліку робочого часу з тим, щоб тривалість робочого часу за обліковий період не перевищувала нормального числа робочих годин» [10].

Згаданий вище період визначається сезонним характером виконуваних робіт. Однак, коли в інших галузях рослинництва сезон збору урожаю припадає на літо й осінь, тепличні овочі користуються попитом і, відповідно, вирощуються в осінньо-весняний період [14, с. 113]. Так само певні особливості матиме й вплив природно-кліматичних умов на рослинництво закритого ґрунту. Регулюванням мікроклімату в теплиці забезпечують оптимальний вегетативно-генеративний ріст рослин. Головним чинником, що визначає мікроклімат, є інтенсивність освітлення. Чим більше надходження сонячної радіації, тим вищою має бути температура повітря. Тобто сонячна активність визначає температурний режим, який буде підтримуватися в теплиці. Важливим фактором мікроклімату є вологість повітря, яка зумовлюється можливостями технічних засобів поливу рослин, що застосовуються в теплиці. Як оптимальний температурний режим, так і якість поливу (вода для поливу має бути теплою) вимагають використання сільськогосподарським підприємством енергоносіїв. Зокрема, для підігріву використовується природний газ, дрова й навіть тирса. Проблемними є питання придбання таких ресурсів особистими селянськими господарствами

(законність використання в тепличному господарстві газу, наданого домогосподарству для побутових потреб, видається сумнівною) [14, с. 114].

Таким чином, до особливостей рослинництва закритого ґрунту В.О. Чайка відносить: 1) специфіку використання землі (тобто останню як засіб виробництва на певній території, на якій розміщують теплиці); 2) ненормоване використання ручної праці; 3) сезонний характер виконуваних робіт (і сезон, зазвичай у холодну пору року); 4) незначну дію природно-кліматичного фактору (зокрема сонячної радіації) [16, с. 167].

Якщо ж характеризувати організаційно-правові форми підприємництва, то діяльність господарських товариств урегульовано нормами Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Законів України: «Про господарські товариства», «Про акціонерні товариства», «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», «Про фермерське господарство». Для кожного з видів цих товариств можна визначити як позитивні, так і негативні моменти їхньої діяльності [9]. Зокрема, прийняття рішень вищим органом управління акціонерного товариства не потребує одностайності, що полегшує вирішення стратегічно важливих питань управління його діяльністю. Однак складною є процедура скликання загальних зборів, що потребує професійної організації та юридичного супроводу. Окрім цього, при виході з акціонерного товариства неможливо виділити свою частку з майна товариства чи отримати вартість такої частки (окрім випадку ліквідації товариства), що оцінюється неоднозначно товариством загалом і його учасниками зокрема [10, с. 208].

Товариство з обмеженою відповідальністю є зручною формою організації сільськогосподарського підприємства насамперед для груп людей, які довіряють один одному та готові нести однакову, але неповну відповідальність за діяльність товариства [10, с. 209].

Переваги товариства з додатковою відповідальністю порівняно з товариством з обмеженою відповідальністю підсилюються наявністю додаткової відповідальності учасників за зобов'язаннями підприємства. Однак відобрання такої форми ведення підприємницької діяльності часто утримуються, оскільки за недостатності коштів товариства для задоволення вимог кредиторів учасники додатково відповідають установленим чином [10, с. 209]. Повному товариству притаманна повна солідарна відповідальність учасників, що підвищує довіру до цих

підприємств як з боку кредиторів, так й інших партнерів. Однак, беручи на себе підвищену відповідальність, засновники (учасники) повних товариств не отримують взаємних переваг у здійсненні господарської діяльності порівняно з господарськими товариствами інших видів, а тому відсутня зацікавленість у їх створенні. Окрім цього, управління повним товариством ускладнюється необхідністю отримання згоди загальних зборів із важливих питань діяльності [10, с. 209]. У командитному товаристві поряд з учасниками, які несуть повну відповідальність, є також вкладники, які ризикують утратити тільки свій вклад, однак не мають права голосу. Це полегшує управління товариством і залучення вкладів. Проте, хоча рішення в такому товаристві приймаються тільки учасниками з повною відповідальністю, вони потребують їх одностайності. Фермерські господарства мають низку переваг, пов'язаних із простотою створення й управління, можливістю отримання землі для ведення сільського господарства, наданням державної підтримки, зокрема, на облаштування відокремленої фермерської садиби. До складу такого господарства можуть входити тільки члени родини, вичерпний перелік яких визначено в Законі України «Про фермерське господарство», що обмежує кількісний склад членів господарства. Разом із тим за необхідності у фермерському господарстві можуть працювати спеціалісти за трудовим договором [11, с. 211]. Сільськогосподарські виробничі кооперативи не мають таких обмежень. Створити його можуть фізичні особи, які не об'єднані родинними зв'язками. При виході з кооперативу вони мають право на одержання паю. Варто відмітити, що перевагами сільськогосподарських кооперативів є те, що вони працюють в інтересах людей, які їх створюють, на кооперативних принципах, на засадах самообслуговування, для задоволення власних економічних і соціальних інтересів [11, с. 211].

З метою підтримки галузі рослинництва на закритому ґрунті, на нашу думку, на державному рівні має бути прийнята відповідна стратегія, спрямована на сприяння розвитку галузі шляхом будівництва, модернізації й технічного переоснащення тепличних комбінатів в підприємств; надання державної підтримки в реалізації інвестиційних проектів з будівництва теплиць нового покоління; зниження фінансового навантаження на сільськогосподарських товаровиробників при виробництві продукції рослинництва закритого

ґрунту в частині зниження вартості енергоносіїв шляхом субсидування частини витрат на придбання електричної енергії й (або) технологічного газу, на будівництво теплиць нового покоління й придбання устаткування до них.

Реалізація заходів такої стратегії передусім сприятиме інноваційному процесу розвитку галузі рослинництва закритого ґрунту особливо задля підвищення ефективності галузі за рахунок упровадження нових енерго- й ресурсозберезувальних технологій, також дасть змогу зробити продукцію сільськогосподарських господарств економічно конкурентоспроможною, підвищити мотивацію для збільшення обсягів виробництва високоякісних овочів і ягід закритого ґрунту, забезпечити в міжсезонний період гарантоване постачання населення України свіжими овочами, регулювати ціновий фактор на споживчому ринку. Реалізація заходів такої програми дасть можливість забезпечити: 1) економічний ефект: збільшення обсягів виробництва рослинництва закритого ґрунту; збільшення площі зимових теплиць нового покоління; приріст вибору від реалізації продукції рослинництва закритого ґрунту; 2) бюджетний ефект – обсяг податкових і неподаткових надходжень як у регіональний бюджет, так і в державний; 3) соціальний ефект – збільшення чисельності працівників, зайнятих у галузі рослинництва закритого ґрунту.

До основних ризиків, які можуть вплинути на досягнення запланованих результатів, належать: зміна державного й обласного законодавства; недостатній рівень співфінансування з боку інвесторів, а також сільськогосподарських виробників із власних і позикових засобів; несприятлива ринкова кон'юнктура, а також непередбачено високе зростання цін на насіння, добрива, устаткування, матеріали, електричну енергію, які можуть призвести до істотного подорожчання продукції рослинництва й труднощів з її реалізацією.

Висновки. У підсумку за доцільне вважаємо зауважити, що галузь рослинництва закритого ґрунту на сучасному етапі має значні перспективи розвитку. На жаль, державна політика розвитку галузі рослинництва закритого ґрунту пущена на самоплив, а її нормативно-правове регулювання залишається нині недосконалим. Нами запропоновано з метою підтримки галузі на державному рівні прийняти відповідний документ (стратегію, програму), спрямований на сприяння її розвитку.

Список літератури:

1. Гайдуцький П.І. Україні потрібна нова аграрна політика. *Економіка АПК*. 2005. № 10. С. 3–7.
2. Гіль Л.С., Пашковський А.І., Сулима Л.Т. Сучасні технології овочівництва закритого і відкритого ґрунту. Вінниця : Нова книга, 2008. Ч. 1 : Закритий ґрунт : навчальний посібник. 368 с.
3. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань : Закон України від 15.05.2003 № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/755-15> (дата звернення: 12.05.2021).
4. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2768-14> (дата звернення: 12.05.2021).
5. Іваненко В.Ф. Перспективи впровадження овочівництва закритого ґрунту. *Аграр. економіка*. 2016. № 8. С. 56–62.
6. Інструкція про порядок проведення технічної інвентаризації об'єктів нерухомого майна : Наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України (Держбуд України) від 24.05.2001 № 127. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0582-01> (дата звернення: 12.05.2021).
7. Карбанович Т.М. Производство овощей в энергосберегающих зимних теплицах. *Проблемы управления*. 2017. № 6 (40). С. 22–24.
8. Кисляченко М.Ф., Семененко Н.М. Світовий ринок продукції закритого овочівництва. *Продуктивність агропромислового виробництва*. 2018. № 7. С. 73–78.
9. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII URL. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/322-08> (дата звернення: 12.05.2021).
10. Лазоренко В.О. Правові аспекти створення сільськогосподарського товариства. *Наук. вісн. НУБіП України*. 2017. Вип. 189. С. 206–212.
11. Основні завдання Мінекономіки у сфері сільського господарства. *Офіційний інтернет-портал Міністерства аграрної політики та продовольства України*. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/pro-nas/misiyayta-strategiya> (дата звернення: 12.05.2021).
12. Приліпка О.В., Цизь М. Агротехнологічні та організаційні засади функціонування підприємств закритого ґрунту : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 384 с.
13. Про основні засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку : Проект Закону України від 04.10.2018 № 9162. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH72I00A?an=148> (дата звернення: 12.05.2021).
14. Про продовольчу безпеку України : Проект Закону України від 28.04.2011 № 8370-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=8370-1&skl=7 (дата звернення: 12.05.2021).
15. Сокиринська І.Г. Особливості галузі рослинництва закритого ґрунту. *Вісник СумДУ*. 2012. № 4. С. 165–168.
16. Чайка В.О. Забезпечення конкурентоспроможності овочів закритого ґрунту в умовах виходу на європейський ринок. *Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку і контролю на підприємствах АПК*. Київ : КНЕУ, 2014. Вип. 2. С. 238–246.

Savchenko V.M., Mینenko S.V., Kulykivskiy V.L., Savchenko L.H. FORMATION OF STATE DEVELOPMENT POLICY OF HORTICULTURE OF CLOSED SOIL IN TERMS OF INDUSTRIAL SAFETY OF UKRAINE

In view of this, today in Ukraine there is a need to summarize the best practices of growing crops indoors, as well as to determine the basis of public policy in this direction. The purpose of the article is to study of the peculiarities of the development of the closed soil crop industry at the present stage, as well as determination of the bases of state policy formation in this sphere. The country's food security at the macroeconomic level is a guaranteed provision of society, regardless of the circumstances that may arise, with the full necessary set of complete food products. At the microeconomic level, it is the individual's confidence in being able to meet their physiological needs and that of their family in food from available sources. And it is possible only on condition of production in farms and the company of an agrarian and industrial complex of the country of competitive production.

The concept of food safety is considered in the article; it is noted that one of the elements of food safety of the country is the development of the industry (technologies) of indoor plant growing. The SWOT-analysis of external and internal environmental factors for the development of the indoor soil crop industry was carried out. This analyzes the basics of the state policy of development of the closed soil crop industry. As a result, we note that the closed soil horticulture at the present stage has significant prospects for development. Market needs and consumer confidence in Ukrainian products provide opportunities for Ukrainian farms to increase production of crop products indoors. At the same time, the state policy of development of the closed soil horticulture has been allowed to drift, and its legal regulation remains imperfect. In order to support the industry at the state level, we have proposed to adopt a relevant document (strategy, program) aimed at promoting its development.

Key words: food safety, closed soil horticulture, state policy, strategy.